

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова приймальної комісії

В. С. Пономаренко

2018 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

зі спеціальності: 011 «Освітні, педагогічні науки»

(шифр та назва спеціальності)

третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
здобувач ступеня доктора філософії (PhD)

Харків, 2018

Вступне випробування зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» є комплексним, спрямованим на виявлення компетентностей (табл. 1), якими володіє кандидат на вступ до аспірантури для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктора філософії за відповідної спеціальності.

Таблиця 1

Основні компетентності вступників в аспірантуру

Компетентності	
Загальні	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність до науково-дослідницької діяльності, прийняття обґрунтованих рішень стосовно розв'язання наукових проблем та вирішення науково-прикладних завдань. • Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, філософського тлумачення та розуміння сутності досліджуваних соціально-педагогічних явищ, обґрунтування, постановки та моделювання завдань. • Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних наукових джерел, а також використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, комп'ютерних засобів та програм. • Здатність генерувати нові науково-теоретичні, методичні та практико орієнтовані ідеї, знаходити власні шляхи вирішення наукових проблеми. • Здатність до вилучення інформації з іншомовних текстів професійного спрямування, комунікації іноземними мовами в усній та письмовій формі в міжнародному академічному, науковому і професійному середовищі. • Здатність працювати у науковій та професійній «команді» з дотриманням етичних норм і зобов'язань. • Здатність до самостійної науково-дослідницької роботи на основі критичного мислення. • Здатність до педагогічної діяльності, організації і здійснення освітнього процесу, навчання, виховання, розвитку і професійної підготовки студентів.

	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність до самоаналізу та коригування власної науково-дослідницької діяльності, самоменеджменту, саморозвитку.
Спеціальні (професійні, фахові):	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність до науково-дослідницької діяльності у сфері освіти на основі аналізу сучасного стану, тенденцій розвитку, проблем та наукових здобутків. • Компетентність у виявленні, постановці та вирішенні актуальних наукових проблем у сфері освіти. • Здатність до проведення педагогічних досліджень, якість яких відповідає національному та світовому рівням. • Здатність планувати виконання дисертаційного дослідження і забезпечувати визначені результати. • Здатність до використання сучасних наукових методів у дисертаційному дослідженні, моделювання педагогічного процесу, діагностування наукових та практичних результатів в освітній сфері. • Здатність до впровадження отриманих наукових результатів у педагогічну. • практику, застосування інноваційних технологій і методів навчання в освітньому процесі.

СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Завдання охоплюють питання, які перевіряють знання нормативних документів у сфері освіти, поінформованість вступників в аспірантуру за такими блоками тем: «Загальні основи педагогіки», «Професійна педагогіка», «Дидактика», «Теорія виховання», «Освітній менеджмент», а також завдання, які демонструють їхню спроможність застосовувати теоретичні знання до конкретного педагогічного дослідження.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Основне законодавче поле освітянської галузі.
2. Закон України «Про освіту».
3. Закон України «Про вищу освіту»
4. Національна доктрина розвитку освіти.

5. Нормативно правові документи, що регулюють діяльність системи освіти, визначають основні напрями її реформування.
6. Система освіти України.
7. Вища освіта як складова системи освіти України.
8. Освітній процес у закладах вищої освіти у руслі Болонського процесу
9. Національна освіта як соціокультурне явище. Філософія освіти: поняття і предметне поле.
10. Освіта в контексті глобалізації.
11. Педагогіка як наука.
12. Проблема якості освіти.
13. Історія розвитку педагогіки як науки.
14. Гуманізація професійної освіти.
15. Інновації у системі вищої освіти.
16. Неперервна освіта як філософська і педагогічна категорія.
17. Неперервна освіта: сутність та тенденції розвитку.
18. Основні протиріччя розвитку сучасної освіти.
19. Самоосвіта як компонент неперервної освіти.
20. Організація самостійної роботи студентів.
21. Дистанційне навчання.
22. Позааудиторна робота у ЗВО.
23. Основні парадигми сучасної педагогіки.
24. Основні категорії професійної педагогіки, їх характеристика.
25. Методологічні підходи до об'єкта педагогічного дослідження.
26. Сутність компетентнісного підходу в освіті.
27. Формування особистості майбутнього фахівця у закладах вищої освіти.
28. Створення освітнього середовища у ЗВО.
29. Організація освітнього процесу у ЗВО. Педагогічна система та її компоненти.
30. Форми організації навчання, їх характеристика.
31. Процес навчання та його складники.
32. Сутність освітнього процесу у ЗВО.
33. Реалізація цілісного педагогічного процесу у ЗВО.

34. Основні принципи педагогічної діяльності, їх класифікація та характеристика. Закономірності навчання.
35. Проблеми змісту та стандартів освіти.
36. Теорії щодо формування змісту освіти.
37. Особливості формування змісту освіти в умовах кредитно-трансферної системи.
38. Інваріантна та варіативна складові навчального плану.
39. Концептуальні підходи до визначення змісту професійної підготовки.
40. Загальні методи навчання. Класифікація методів навчання. Критерії вибору методів навчання студентів.
41. Підходи до класифікації методів і засобів навчання. Критерії вибору методів навчання студентів.
42. Методи контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів. Суть і основні форми контролю у закладах вищої освіти.
43. Дидактика як теорія освіти і навчання.
44. Діяльність визначних дидактів, їх основні творчі надбання.
45. Дидактичні засоби навчально-пізнавальної діяльності.
46. Виховний процес у закладах вищої освіти, його специфіка, компоненти та рушійні сили.
47. Зміст і форми виховної роботи у закладах вищої освіти. Методи виховання.
48. Вчення про особистість. Психолого-педагогічна характеристика етапів розвитку особистості.
49. Студент як об'єкт та суб'єкт педагогічної діяльності. Фактори формування особистості студента.
50. Основні форми організації та види навчальної діяльності у закладах вищої освіти.
51. Засоби і види управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів.
52. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів: напрями, засоби та проблеми.
53. Педагогічні технології: сутність та характеристика.
54. Характеристика відомих освітніх технологій активізації навчально-

пізнавальної діяльності студентів.

55. Педагогічна технологія і майстерність викладача.
56. Організація навчальної діяльності студентів з використанням методів проблемного навчання.
57. Використання методів симуляції (ігрових прийомів) під час вивчення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти.
58. Особливості використання інтерактивних форм і методів навчання та їх різновиди.
59. Професіоналізм педагога, його складники.
60. Види та цілі спілкування педагога зі студентами. Роль комунікативної взаємодії між викладачем і студентами в освітньому процесі.
61. Педагогічне спілкування як взаємодія.
62. Професіограма педагога.
63. Підвищення методологічної культури викладача та її вплив на рівень освітньої діяльності студентів.
64. Характеристика концепції особистісно-орієнтованого навчання.
65. Теорія поетапного засвоєння знань, формування понять і розумових дій П. Я. Гальперіна.
66. Загальні тенденції реформування сучасних систем професійної освіти.
67. Порівняльна характеристика стану вищої освіти в розвинених країнах світу (на прикладі трьох країн на вибір).
68. Досвід зарубіжних країн щодо оцінювання знань студентів.
69. Пошуки ефективних форм навчання в зарубіжній вищій освіті.
70. Основні вимоги до дисертаційного дослідження.
71. Композиція дисертаційної роботи.
72. Об'єкт і предмет, мета та завдання дослідження. Теоретична та методологічна основи наукової роботи.
73. Визначення новизни наукового дослідження, рівні новизни.
74. Методи педагогічних досліджень.
75. Теоретичний аналіз і синтез як методи педагогічних досліджень.
76. Моделювання як теоретичний метод педагогічного дослідження.
77. Педагогічний експеримент: сутність та основні етапи.
78. Експертні методи педагогічних досліджень.

79. Методи тестування в педагогічних дослідженнях.
80. Шляхи впровадження наукових результатів у практичну діяльність навчальних закладів.
81. Цілі педагогічного процесу, їх структура і функції.
82. Формування мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.
83. Реалізація принципу наочності у викладанні навчальних дисциплін.
84. Організація цілісного педагогічного процесу у ЗВО.
85. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні.
86. Формування системи професійних умінь та професійно значущих якостей майбутнього фахівця під час навчання у ЗВО.
87. Освітній процес – як об'єкт управління.
88. Особливості управління ЗВО на різних рівнях.
89. Комунікація в освітній діяльності.
90. Система підготовки фахівців в інших країнах (на вибір).

Рекомендований розподіл балів відповідно до рівня складності завдань у білеті з вступного випробування наведено у табл. 2

Таблиця 2

Рекомендований розподіл балів відповідно до рівня складності завдань в екзаменаційному білеті

Рівень складності	Кількість контрольних завдань		Кількість балів за одне завдання	Розподіл балів в білеті	Різновид завдань
	Теоретичні завдання	Практичні завдання			
I. Рівень складності	1			30	Завдання на відтворення інформації
II. Рівень складності	1			30	Завдання на аналіз змісту певної теми
III. Рівень складності	1	1		40	Творче завдання

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Практичні завдання містять завдання різного рівня складності, а саме: два

завдання на конструктивному рівні та одне творче завдання, загальна оцінка за виконання яких складає 100 балів.

За перше та друге завдання конструктивного рівня нараховується 60 балів.

Схема нарахування балів за завдання конструктивного рівня: 0 – 5 балів за загальне розуміння теоретичного матеріалу; 5 – 10 балів за фрагментарне відтворення незначної частини матеріалу, нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; 10 – 15 балів за розуміння та відтворення основних положень з неточностями та помилками; 15 – 20 балів за розуміння основних положень, подання термінологічного апарату з незначними помилками; 20 – 25 балів за розуміння основних положень, правильне подання термінологічного апарату з незначними помилками, наведення прикладів; 25 – 30 балів за правильне подання та використання термінологічного апарату, наведення прикладів, відсутність помилок, охайність подання результатів..

За третє завдання творчого рівня нараховується 40 балів.

Схема нарахування балів за завдання творчого рівня: 0 – 5 балів за відсутність знань за сформульованим питанням чи відповідь із суттєвими помилками; 5 – 10 балів за відповідь по суті питання із суттєвими неточностями, за відсутність знань термінологічного апарату; 10 – 15 балів за малообгрунтовану, невичерпну відповідь, за поверхневий рівень розуміння матеріалу; 15 – 20 балів за теоретично правильні відповіді на питання, за незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, ознак; 20 – 25 балів за достатній рівень розуміння матеріалу, здатність здійснювати аналіз і робити висновки; 25 – 30 балів за теоретично правильні, за наявність пояснень до практичного застосування теоретичного знання; 30 – 35 балів за теоретично правильні, обгрунтовані відповіді, за наявність пояснень до практичного застосування теоретичного знання; 35 – 40 балів за високий рівень засвоєння-відтворення-застосування теоретичного матеріалу, за виявлення творчих здібностей в розумінні і викладенні матеріалу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Адаптивне управління: міжгалузеві зв'язки, науково-прикладний аспект: колективна монографія / Г. В. Єльнікова, Т. А. Борова, З. В. Рябова та ін. [За заг. та наук. редакцією д-ра пед. наук, професора Г. В. Єльнікової]. – Харків: Мачулін, 2017. – С.312с.
2. Архипова С.П. Основи андрагогіки / С.П.Архипова. –Черкаси: Черкаський держ. ун-т ім. Б. Хмельницького, Ужгородський нац. ун-т. – 2002. – 183 с.
3. Бондар В.І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі. / В.І. Бондар. – Київ: Школяр, 2000. – 191 с.
4. Борова, Т. А. Теоретичні засади адаптивного управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу: монографія). - Х.: Компанія СМІТ, 2011. - 381 с.
5. Бугров В. Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні : монографія / В. Бугров, А. Гожик , К. Жданова, І. Зарубінська та ін. – Київ : Вид. Пріоритети, 2014. – 155 с.
6. Викладання в університеті на засадах лідерства: навчальний посібник / О. Паламарчук. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. – 40 с.–Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>
7. Воротіна Л. І. Кандидатська дисертація: методика написання і захисту: посіб. для аспірантів і здобувачів наукового ступення. - К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003.-75 с.
8. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник /С. У. Гончаренко. - Київ: Либідь, 1997. - 374 с.
9. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б.Ліщинська. – Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. – 102 с.– [Електронний ресурс]– Режим доступу:http://www.vtei.com.ua/images/VN/31_03.pdf
10. Дистанційні курси. Методичні рекомендації щодо підготовки веб-ресурсу дисциплін при організації навчального процесу за дистанційною формою / Укл. Новомлинець О.О., Дрозд О.П. - Чернігів: ЧНТУ, 2013. – 32 с.
11. Ельбрехт О.М. Управління навчальною та виховною діяльністю: теорія

та практика: навч. посібник. / О.М. Ельбрехт. – Київ: Основа, 2010. – 168 с.

12. Євтух О. Наука і освіта в епоху змін. - Луцьк : Волинська книга, 2008. - 26 с.

13. Закон України Про вищу освіту в останній чинній редакції від 13 березня 2016 року.[Електронний ресурс]– Режим доступу:https://urist-ua.net/%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B8/%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B2%D0%B8%D1%89%D1%83_%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%83/

14. Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України. - Київ: НТУУ «КПІ», 2006. - 544с

15. Кан-Калик В. А. Педагогическое творчество / В. А. Кан-Калик, Н.Д. Никандров. - М.:Педагогика, 1990. - 144 с
Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні - інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. - К.: Грамота, 2005. - 448с

16. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у вищих навчальних закладах: / За заг. ред. В. І. Лугового, О. Г. Ярошенко, 2014. – 234 с.:монографія. [Електронний ресурс]– Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

17. Кошечко Н.В. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. / Н.В. Кошечко– Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – 115 с.

18. Лернер И. Я. Дидактические основы методов обучения / И. Я. Лернер. - М. : Педагогика, 1981. - 186 с.

19. Лернер И. Я. Процесс обучения и его закономерности / И. Я. Лернер. - М. : Знание, 1980. - 96 с. (Новое в жизни, науке, технике. - Серия «Педагогика и психология»),

20. Лозова В. І. Педагогічний експеримент /В. І. Лозова //Актуальні питання навчання та виховання особистості : зб. наук. ст. / за заг. ред.М. Гриньової. Вип. 2. - Х. : Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2008. -78-95.

21. Луговий В. І. Формування ціннісної компетентності науково-педагогічних працівників – важлива умова їх успішної діяльності в сучасній вищій школі / В. І. Луговий. [Електронний ресурс].– Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

22. Луговий В.І. Національна рамка кваліфікацій як інструмент інтеграції

:ІНЖЕК, 2011.-372 с

33. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології: Навч. посіб. /Ф. Прокопенко, В. І. Євдокимов. - Харків: Колегіум, 2005. - 224 с.
34. Українська педагогіка в персоналіях. В 2-х кн. - Кн. 2 / За ред. О. В. Сухомлинської. - Київ: Либідь, 2005. - 550 с
35. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – Київ : Вид-во А.С.К., 2004. – 192с.
36. Пономаренко В. С. Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців / В. С. Пономаренко, М. В. Афанасьєв – Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. – 242 с.
37. Практикум педагогічної майстерності: навч. посібник / Кол. авт. : Л.М.Сергєєва, А.О. Молчанова, О.В.Пашенко / за ред. В.В.Олійника – Київ: «Алт Економі», 2011. – 186 с.
38. Приходько В.М. Моніторинг якості освіти і виховної роботи навчального закладу / В.М. Приходько. – Харків: Основа, 2007. – 143 с.
39. Прокопенко І. Ф. Сучасні педагогічні технології в підготовці вчителів : навч. посіб. / І. Ф. Прокопенко, В. І. Євдокимов. – Харків : Колегіум, 2008. – 344 с.
40. Пушкар О. І. Педагогіка вищої школи : конспект лекцій / О. І. Пушкар, Н. І. Прибиткова – Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. – 146 с.
41. Розвиток найвищого університетського потенціалу в умовах глобалізації: монографія / О.М. Слюсаренко. – К.: Пріоритети, 2015. – 384 с. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>
42. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд. Укладачі: Добко Т., Золотарьова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Курбатов С., Линьова І., Луговий В., Прохор І., Рашкевич Ю., Сікорська І., Таланова Ж., Фініков Т., Шаров С.; за заг. ред. С. Калашнікової та В. Лугового. – Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2015. – 84 с. [Електронний ресурс]– Режим доступу: <http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>
43. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації/ Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред.

В.Г. Кременя. – Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с. –[Електронний ресурс]– Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

44. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии / Г. К. Селевко. – Москва : Народное образование, 1998. – 256 с.

45. Ситяшенко О. В. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах / О. В.Ситяшенко– Київ: Вид. Задруга, 2004. – 336 с.

46. Феномен інновації: освіта, суспільство, культура / За ред.В. Кременя. - Київ: Педагогічна думка, 2008. - 471с

47. Феномен університету в контексті «суспільства знань»: монографія / авторський колектив: В.П. Андрущенко, В.П. Бех, М.І. Бойченко, І.В. Войтюк, О.Є. Гомілко, Л.С. Горбунова, М.В. Гриценко, С.В. Курбатов, І.Ф. Надольний, Л.М. Панченко, Є.А. Пінчук, І.М. Предборська, С.В. Пролеєв, І.В. Степаненко, Д.В. Шевчук, О.М. Шипко, А.О. Ярошенко. – Київ, 2014. – 256 с. – [Електронний ресурс]– Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

48. Філософія трансформативної освіти для дорослих: університетські стратегії і практики: монографія / Л.С. Горбунова. – Суми: Університетська книга, 2015. – 709 с. –[Електронний ресурс]– Режим доступу:<http://ihed.org.ua/ua/resursy/rekomendovani-dzerela.html>

49. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: навч. посіб. / Є.М. Хриков. – К.: Знання, 2006. – 365 с.

Інтернет ресурси

50. <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/ka3-pidtrymka-reform/natsionalna-komanda-ekspertiv-here/materiali-here.html>

Голова предметної комісії

Т. А. Борова